

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Limburg

Kasteelpark Terhove

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed | Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Titel:	Kasteelpark Terhove
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Borgloon
Deelgemeente:	Bommershoven
Bron:	Schepping: 2013-10-11 Bijwerken: 2017-05-30 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134282
Coördinaten:	Breedte: 5.40094490337 Lengte: 50.7768547771

Primaire tekst

Klein landschappelijk park (1ha 61 ca) uit het begin van de 19de eeuw met grotendeels jongere beplanting uit het midden van de 20ste eeuw. Aangelegd bij een historische hofstede, waarvan de omgrachte site ongewijzigd bleef sedert de Ferrariskaart (1774-1775). Enkele vroeg-19de-eeuwse bomen bleven overeind.

Ter Hove, zou in oorsprong een door de Franken overgenomen Gallo-Romeins domein zijn, dat sedert 773 bezit was van de abdij van Corbie (Picardië). Die vestigde er een proosdij van waaruit het beheer van haar domeingoederen in de streek gebeurde. De inplanting van het goed, ten zuiden van de Romeinse kassei naar Tongeren, op de westelijke oever van de Mombeek getuigt van de verre oorsprong. Ook vandaag is Ter Hove geïsoleerd gelegen in een agrarisch landschap in de zuidoostelijke hoek van de gemeente Borgloon, bij de grens met Widooie (Tongeren).

Op de Ferrariskaart (1774-1775) beslaat het kasteel een lange, door wegen omringde rechthoek van waaruit in noordwestelijke richting de weg naar Bommershoven vertrekt en één in zuidoostelijke richting naar Widooie, aan de overkant van de beek. Binnen deze kavel ligt in de zuidoostelijke hoek, een omgracht gebouw en halfweg, in de as van de weg naar Bommershoven, een gesloten volume met vierkante binnenplaats en een blok met tuinen; voorts zijn er boomgaarden, akkers en bij de beek struweel.

Op de Primitieve kadasterkaart (1828) door J.C. Obbes is er weinig gewijzigd. De zuidelijke helft van de kavel is als plaisirtuin (perceel nr. 414) genoteerd. De d-vormige gracht is een vijver geworden die ook de plaats van het verdwenen gebouw inneemt en de uitstekende arm is een kleinere waterplas (nr. 415 en 416). De gesloten vorm van de boerderij (nr. 418) vertoont een getrapte uitbreiding die als kasteel (418bis) staat opgetekend. De boomgaard (nr. 419) is onveranderd en heeft een 'schuur' (nr. 420) die er ook al bij Ferraris was. De moestuin is in twee verdeeld (nr. 416 en 417) en heeft een constructie zonder kadastraal nummer. In de noordoostelijke hoek vertrekt in de richting van de Romeinse weg en de nieuwe steenweg tussen Sint-Truiden en Tongeren, een private weg (nr. 379, van 1 ha 61a 90ca, als lustgrond genoteerd) die vandaag nog steeds bestaat. Een eerste wijziging wordt in 1884 gekadastreerd bij de uitbreiding van boerderijvleugels, in 1910 pas gevolgd door een tweede uitbreiding van het kasteel.

De woonvleugel beslaat vandaag het grootste deel van de zuidelijke vleugel en de hoek van de oostelijke. De datering steunt slechts op observatie van buiten af en wordt bemoeilijkt omdat het bakstenen parement vermoedelijk in 1955, toen het huis kadastraal zijn huidige oppervlakte innam, vernieuwd werd. Allicht vervangt dit gevelparement een pleisterlaag, die samen met de rechthoekige, niet uitspringende vensteromlijstingen van blauwe natuursteen een datering rond 1800 plausibel maakt. Het huis bezit echter een oudere meermaals aangepaste kern. Het centrale woonhuisdeel, van zes traveeën en twee bouwlagen

onder een leien dak met dakkapellen, heeft het volume en de muuropeningen van een sober neoclassicistisch landhuis uit het einde van de 18de of het begin van de 19de eeuw. Het zelfde parement en dezelfde natuurstenen omlijstingen bezit ook de oostelijke hoek, waar de woonvleugel eindigt op een vierkante, donjonachtige toren, deel van een L-vormig bouwdeel dat bij de boerderij aansluit. Het dak van deze toren loopt uit in een hoge, zware en met leien beklede lantaarn. Op de westzijde is het huis geflankeerd door een vooruitspringend dwars volume in neorenaissancestijl met trapgevels, kruisvensters, kloosterkozijnen en een overstek op bogen; in de oksel met het centrale deel werd een ronde toren toegevoegd. Het bezit ongetwijfeld een oude kern die in 1910 'gehistoriseerd' werd en zijn huidig voorkomen bekwaam. Van de oudste kern getuigt ook het huis in de zuidoostelijke hoek dat de uromlijstingen, kloosterkozijnen en kruisvensters in 16de-eeuwse Maasstijl bezit. De boerderijgebouwen rond hun zeer ruim, geplaveid erf, bewaren een oudere kern, onder meer in de westelijke vleugel waar de poortdoorgang een wapenstein heeft van 1723, maar ze werden in de 19de en 20ste eeuw uitgebreid en vernieuwd. Ze hergebruiken ook ouder materiaal, getuige de deurlatei van het boerenhuis met chronogram van 1759 (In ConCordIa hUMILtate). Men mag uit de kadastrale gegevens en uit de visuele analyse besluiten dat Ter Hove tussen 1775 en 1828 een evolutie kende van priorij met neerhof naar boerderij met kasteel.

Bij dit kasteel hoorde een vroeg landschappelijk park met vijftje en een nieuwe dreef verbond het kasteelgoed met de in 1819-1820 aangelegde steenweg naar Tongeren. Luitenant-generaal Balthazar de Tiecken de Ter Hove uit Tongeren, die er volgens de legger in 1844 eigenaar van was, moet dit goed allicht als buitenplaats en jachthuis hebben gebruikt en mag verantwoordelijk worden geacht voor de promotie van de hoeve tot kasteelgoed. Zijn familie was in het bezit gekomen van het goed door het huwelijk van Anna Margareta Vanspauwen met Lucas de Tiecken, advocaat, burgemeester van Tongeren en schepen van Vliermaal (†1701). De familie heette van toen de Tiecken de Terhove en bouwde in de jaren 1860 een nog bestaande stadsvilla op de Tongerse Boulevard, waarvan de aanleg toen aan de gang was. Dit bevestigt de status van de familie en de bestemming van Terhove als buitenhuis.

Dit wordt gestaafd door de kaart van het Dépôt de la guerre, terreinopname 1872 (uitgave 1878), met het landschappelijk parkje van château de Terhoven; uit de zuidwestelijke hoek van het park vertrekt er een gebogen laan naar de zuidoostelijke hoek van de boerderij, waar zich het kasteel (perceel 418bis) bevindt. De toegang tot beide functies is hierdoor, zoals de tijdsgeest eiste, gescheiden gehouden. Ook op de latere ICM-uitgave van de kaart, met de revisie van 1903 is deze zuidelijke oprit, die vandaag niet meer bestaat, afleesbaar.

De één kilometer lange dreef, die parallel met de beek, vanaf de Tongersesteenweg naar Ter Hove leidt, is nu beplant deels met nog jonge bruine beuken (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') en halfweg met oudere linden (*Tilia*). Het omgrachte goed is ook omringd met rijen bomen en deels omhaagd met meidoorn en haagbeuk. In de as van het poortgebouw, dat toegang geeft tot het boerenerv, vertrekt er een monumentale dreef van gewone beuk (*Fagus sylvatica*), die verderop een landweg wordt, richting Bommershoven. Aan weerszijden van de weg staan een totaal van 40 gewone beuken. De plantafstand is 8m en de afstand tussen de bomenrijen is 7m. Er zijn 3 bomen uitgevallen. De omtrek van de dikste boom is 259cm en de hoogte van de bomen is 26m. Aan de westzijde van het park is een haagbeukendreef met wijkers van larix ertussen. Deze larixen werden aangeplant om de dreef van in het begin een vol aanzicht te geven en werden meestal gekapt na verloop van tijd. Dit is hier grotendeels gebeurd (ca. 2014). De haagbeuken hebben een omtrek van ca. 225cm, larixen met omtrek van 188cm. Plantafstand 9m en afstand tussen de bomenrijen 8m. Tussen het kasteel van Terhove en het kasteel van Widoorie zijn langs de wegen jonge bomenrijen van bruine beuk aangeplant met dicht langs de weg nog meidoornhagen.

Het inrijhek naar het kasteel en het park ligt op de westzijde, ten zuiden van het poortgebouw, waar naar classicistisch gebruik, een kleine excedra is uitgespaard, die de inrit voor rijtuigen vergemakkelijkt. De haag wordt onderbroken door twee bakstenen muren die het kwartrond beloop vormen en afgewerkt zijn met een rollaag; aan de buitenzijde is het metselwerk bij wijze van aanzetpijlers enkele lagen hoger gemetseld en bekroond met een geprofileerde deksteen. Het eenvoudig smeedijzeren hek tussen twee pijlers van blauwe hardsteen met bekronende vazen en twee schampstenen aan de voet, heeft vierkante onder-, tussen- en bovenregels, makelaar en stijlen, maar ronde spijlen met lanspunten. Het dateert uit rond 1800, toen Ter Hove een kasteel werd. De oprit naar het aan de overkant gelegen wagenhuis vervoegt de rondweg in het park.

Dat strekt zich uit aan de zuidgevel van het kasteel en wordt begrensd door de straat genaamd Ter Hove ten oosten en ten zuiden, en door het verlengde van de vroeg 19de-eeuwse dreef ten oosten. Van de oudste aanleg, die we tussen 1820 en 1840 situeren, zijn er nog enkele monumentale bomen bewaard, zoals een meerstammige haagbeuk (*Carpinus betulus*), maar het merendeel van de beplanting is van recentere datum. Het park bestaat uit een ruim grasveld met twee kleine vijvers ten oosten, enkele solitairen en een bomenrand. Deze laatste heeft dankzij de bruine beuken een mooie variatie in kleur en ritme. Ten zuiden is een opening uitgespaard voor uitkijk op het landschap. Ook buiten de domeingrens zijn er parkbomen geplant zoals berk, bruine beuk, linde, plataan, robinia, tamme kastanje, Weymouthden, zwarte okkernoot, met voor gevolg dat vanuit het kasteel het park visueel uitgestrekter schijnt dan het in werkelijkheid is. Dit gebeurde mogelijk in de jaren 1950 toen de kasteelheer eigenaar werd van de weide ten zuiden van het park, hoewel de omtrek van deze bomen een hogere ouderdom doet vermoeden. Hetzelfde, maar zonder doorkijk, herhaalt zich op de oostzijde, waar de oever van de beek een dichte randbeplanting van bomen vertoont. Ook de vijvers zijn door hoge bomen omringd en op het eilandje groeit een treur-es. De rondweg wordt begeleid door stroken sneeuwbes, gesnoeide buxus en taxusmassieven en tegenover het kasteel liggen stroken rozen.

Het wagenhuis is gegroeid uit het gebouwtje zonder kadastraal nummer op het Primitief kadaster. Er achter, ter plaatse van de moestuintjes, wordt een kleiner grasveldje gedetermineerd door een halfronde haag; ze wordt gesnoeid in speelse bogen met hogere aanzetten, waarvan er twee een doorgang omkaderen.

De muur met siervazen en gesteelde bollen, die het kasteel met het wagenhuis verbindt, schermt een kleine siertuin af met hagen, snoeivormen, gras, bloembedden en rozen, gelegen tussen bakstenen muren. Hij grenst aan de voormalige moestuin, die nu in weide is omgezet en die de hele noordoostelijke hoek besloeg. De bakstenen muren zijn, op de noordoostelijke hoek na, grotendeels bewaard.

Bomen

(De tussen haakjes vermelde afmetingen werden gemeten op 150 cm hoogte)

Voorkomende soorten: Amerikaanse eik (*Quercus rubra*), bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), een mooie meerstammige buxus (*Buxus*), *Chamaecyparis* in groepje, gewone beuk (*Fagus sylvatica*), gewone es (*Fraxinus excelsior*), gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), gewone haagbeuk (*Carpinus betulus*), gewone robinia (*Robinia pseudoacacia*), grauwe abeel (*Populus canescens*), jeneverbes (*Juniperus*), linde (*Tilia*), lork (*Larix*), Magnolia, Noorse esdoorn (*Acer platanoides*), plataan (*Platanus x hispanica*), ruwe berk (*Betula pendula*), scherpe hulst (*Ilex aquifolium*) in groepjes, tamme kastanje (*Castanea sativa*), taxus (*Taxus baccata*) in groepjes, treures (*Fraxinus excelsior* 'Pendula'), Weymouthden (*Pinus strobus*) in een groepje, witte paardekastanje (*Aesculus hippocastanum*), zomereik (*Quercus robur*), zuilvormige taxus (*Taxus baccata* 'Fastigiata'), zwarte okkernoot (*Juglans regia*);

Opgemeten exemplaren: Monumentale meerstammige haagbeuk, een niet geënt exemplaar (*Carpinus betulus*) (475 cm) dat tot de jaren 1820-1840 kan opklimmen en dus behoort tot de eerste aanplanting. Nu wordt deze boom gehinderd door een te dichtbij geplante thuja (*Thuja plicata*). Gewone es (*Fraxinus excelsior*) (335 cm); gewone beuk (*Fagus sylvatica*) (280 cm); tamme kastanje (*Castanea sativa*) (350cm); zomereik (*Quercus robur*) (375 cm).

Auteur: De Maegd, Christiane

Auteur: Van den Broeck, Myriam

Datum: 2007

Titel Text: Kasteeldomein Ter Hove

Grafische documenten

Borgloon, Bommershoven, Toegangsreef Terhove (De Haan, Aukje, 24-04-2013, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bruine beukendreef Terhove (De Haan, Aukje, 25-07-2013, ©Vlaamse Gemeenschap)

Het park van Ter Hove (Vlaamse Gemeenschap, 12-10-2007, ©Vlaamse Gemeenschap)

Borgloon, Bommershoven, Toegangsdreef Terhove (De Haan, Aukje, 24-04-2013, ©Vlaamse Gemeenschap)

Borgloon Terhove 140-141 (De Haan, Aukje, 24-04-2013, ©Vlaamse Gemeenschap)

Borgloon Terhove 140-141 (De Haan, Aukje, 24-04-2013, ©Vlaamse Gemeenschap)

Borgloon Terhove 140-141 (De Haan, Aukje, 24-04-2013, ©Vlaamse Gemeenschap)

Borgloon Terhove 140-141 (De Haan, Aukje, 24-04-2013, ©Vlaamse Gemeenschap)

Borgloon, Bommershoven, westelijke dreef bij Terhove (De Haan, Aukje, 25-07-2013, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bomengroep ten zuiden van het park Terhove (De Haan, Aukje, 25-07-2013, ©Vlaamse Gemeenschap)

Meerstammige haagbeuk uit de aanleg van begin 19de eeuw van het park van kasteel Ter Hove (Vlaamse Gemeenschap, 12-10-2007, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Informatie verleend door Serge Defresne.

Hasselt, Archief van het Kadaster, Verzamelkaart van 1828 door A.H. Neven; Primitief plan door J.C. Obbes, s.d.; legger 1844.

Hasselt, Archief van het Kadaster, Opmetingsschetsen 1884 nr. 9; 1910 nr. 12.

Hasselt, Archief van het Kadaster, Opmetingsschets 1955 nr. 2.

PAUWELS D., SCHLUSMANS F. met medewerking van MUYLDERMANS E. & ROMBOUTS J., *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Limburg, Arrondissement Tongeren, Kanton Borgloon, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen*, deel 14N4, Brussel - Turnhout, p. 112.

Relaties

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/13723>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/2870>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/2871>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/44601>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/31755>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/133437>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/133436>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/133444>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/133447>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/133449>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/133442>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/133438>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/133441>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/133448>

Beknopte karakterisering

Datering: eerste kwart 19de eeuw, na WO II, vierde kwart 18de eeuw

Typologie: afsluitingshagen, bomenrijen, dreven, erven, grachten (infrastructuur), hekken, hekpijlers, private parken, tuinen parkbeplantingen, vijvers